ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

---

๑. สระในบาลีภาษา มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอย่างไร ฯ สระไหนมีเสียงเช่นไร ฯ

๒. สนธิกิริโยปกรณ์ คืออะไร ฯ สนธิกิริโยปกรณ์อะไรบ้าง ใช้ได้ครบทุกสนธิ ฯ สจาหำ, นปฺปมชฺชติ เป็นสนธิอะไร ฯ ตัดและต่ออย่างไร ฯ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. เพราะเหตุไร คุณนาม จึงเป็นได้ทั้ง ๓ ลิงค์ ฯ

ข. ในปุงลิงค์ มีการันต์อะไรบ้าง ฯ

ค. ปิตโร เป็นวิภัตติอะไรได้บ้าง ฯ

ฆ. เอต ศัพท์ เป็นสัพพนามชนิดไหน ฯ

ง. จาตุทฺทสี กับ สฏฺฐี แปลว่าอะไร ฯ ต่างกันอย่างไร ฯ

๔. ภิทฺ ธาตุ และ มุจฺ ธาตุ เป็นสกัมมธาตุ หรือ อกัมมธาตุ จงอธิบาย ฯ จงแก้คำที่เห็นว่าผิด ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ในประโยคต่อไปนี้ ฯ

ก. เอกา กุมาริกา ปริสมชฺเฌ ธมฺมำ สุณนฺโต นิสีทึสุ ฯ

ข. เตสุ คจฺฉนฺตีสุ สญฺชยสฺส ปริสา ภินฺทิ ฯ

ค. เอกสฏฺฐีนำ อิตฺถีนำ อนฺตรามคฺเค คจฺฉนฺตานำ เทโว วสฺสิ ฯ

๕. กิริยาอาขยาต กับ กิริยากิตก์ เหมือนกันและต่างกันอย่างไร ฯ มรณำ, สีลรกฺขิกา (อิตฺถี) ลงปัจจัยอะไร เป็นรูป และสาธนะอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๖. กัมมธารยสมาส กับ ทิคุสมาส ต่างกันอย่างไร ฯ สตฺตาหำ, มหาวีริโย (กุลปุตฺโต) เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๗. ชาตาทิตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ คพฺภินี (เทวี), อาโรคฺยำ, สตฺตโม ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตไหน จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. สระในบาลีภาษามี ๘ ตัว ฯ คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ ฯ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า นิสสัย ฯ

ในสระ ๘ ตัวนั้นสระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ อ อิ อุ ชื่อ รัสสะ มีเสียงสั้น เหมือนคำว่า อติ ครุ เป็นต้น สระอีก ๕ ตัว อื่นจากรัสสะ ๓ คือ อา อี อู เอ โอ ชื่อทีฆะ มีเสียงยาว เหมือนคำว่า ภาคี วฐู เสโข เป็นต้น, แต่ เอ โอ ที่มีพยัญชนะสังโยค คือซ้อนกันอยู่เบื้องหลัง ท่านกล่าวว่า เป็นรัสสะเหมือนคำว่า เสยฺโย โสตฺถิ เป็นต้น

สระที่เป็นทีฆะล้วนและสระที่เป็นรัสสะมีพยัญชนะสังโยคและนิคคหิตอยู่เบื้องหลัง ชื่อครุ มีเสียงหนัก เหมือนคำว่า ภูปาโล เอสี มนุสฺสินฺโท โกเสยฺยํ เป็นต้น, สระที่เป็นรัสสะล้วน ไม่มีพยัญชนะสังโยค และนิคคหิตอยู่เบื้องหลัง ชื่อลหุ มีเสียงเบา เหมือนคำว่า ปติ มุนิ เป็นต้น ฯ

๒. สนธิกิริโยปกรณ์ คือ วิธีเป็นอุปการะแก่การทำสนธิ ฯ สนธิกิริโยปกรณ์ที่ใช้ได้ครบทุกสนธิ มี ๔ คือ โลโป ลบ ๑ อาเทโส แปลง ๑ อาคโม ลงตัวอักษรใหม่ ๑ ปกติ ปรกติ ๑ ฯ

สจาหํ เป็นโลปสระสนธิ ตัดเป็น **สเจ – อหํ** สระหน้าเป็นทีฆะ สระหลังเป็นรัสสะ ไม่มีพยัญชนะสังโยค ให้ลบสระหน้าทีฆะสระหลังได้บ้าง คือ ลบสระหน้า คือ เอ ที่ สเจ แล้ว ทีฆะสระหลัง คือ อ ที่ อหํ ต่อเป็น **สจาหํ** ฯ

นปฺปมชฺชติ เป็นสัญโญคพยัญชนะสนธิ ตัดเป็น **น - ปมชฺชติ** ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน ตามหลักแห่งพยัญชนะสังโยค ต่อเป็น **นปฺปมชฺชติ** ฯ

๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้

ก. เพราะคุณนามเป็นนามที่แสดงลักษณะของนามนามสำหรับหมายให้รู้ว่าดีหรือชั่วเป็นต้น เมื่อนามนามมี ๓ ลิงค์ คุณนามจึงเป็นได้ ๓ ลิงค์เช่นเดียวกัน ฯ

ข. ในปุงลิงค์มีการันต์ ๕ คือ อ อิ อี อุ อู ฯ

ค. ปิตโร เป็นได้ ๓ วิภัตติ คือ โย ปฐมวิภัตติ, โย ทุติยาวิภัตติ และโย อาลปนวิภัตติ ฯ

ฆ. เอต เป็นสัพพนาม ชนิด นิยมวิเสสนสัพพนาม ฯ

ง. จาตุทฺทสี แปลว่า ที่ ๑๔, สฏฺฐี แปลว่า ๖๐ ฯ ต่างกันอย่างนี้ คือ จาตุทฺทสี เป็นปูรณสังขยา ใช้นับนามนามที่เต็มในที่นั้น ๆ ส่วน สฏฺฐี เป็นปกติสังขยา ใช้นับนามนามตามปกติ ฯ

๔. ภิทฺ ธาตุ และ มุจฺ ธาตุ เป็นได้ทั้งสกัมมธาตุและอกัมมธาตุ ฯ ถ้าลง อ ปัจจัยในหมวด รุธฺ ธาตุ เป็นสกัมมธาตุ ธาตุมีกรรม ถ้าลง ย ปัจจัยในหมวด ทิวฺ ธาตุ เป็นอกัมมธาตุ ธาตุไม่มีกรรม ฯ

ได้แก้คำผิดให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ในประโยคต่อไปนี้

ก. เอกา กุมาริกา ปริสมชฺเฌ ธมฺมํ สุณนฺตี นิสีทิ ฯ

ข. เตสุ คจฺฉนฺเตสุ, สณฺชยสฺส ปริสา ภิชฺชิ ฯ

ค. เอกสฏฺฐิยา อิตฺถีนํ อนฺตรามคฺเค คจฺฉนฺตีนํ เทโว วสฺสิ ฯ

๕. กิริยาอาขยาต กับ กิริยากิตก์ เหมือนกันและต่างกัน ดังนี้ ที่เหมือนกัน คือ ประกอบด้วยวิภัตติ วจนะ กาล ธาตุ วาจก ปัจจัย ที่ต่างกัน คือ กิริยากิตก์ไม่มีบทและบุรุษเหมือนกิริยาอาขยาตกิริยาอาขยาตใช้เป็นกิริยาคุมพากย์เท่านั้น ส่วนกิริยากิตก์ใช้เป็นกิริยาคุมพากย์ก็มี ใช้เป็นกิริยาในระหว่างก็มี ฯ

มรณ์ ลง ยุ ปัจจัย เป็นภาวรูป ภาวสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า มรยเตติ มรณ์ หรือตั้งวิเคราะห์ว่า มริตพฺพนฺติ มรณ์ หรือตั้งวิเคราะห์ว่า มรณ์ มรณ์ ฯ

สีลรกฺขิกา (อิตฺถี) ลง ณฺวุ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า สีลํ รกฺขตีติ สีลรกฺขิกา (อิตฺถี) ฯ

๖. กัมมธารยสมาสกับทิคุสมาส ต่างกันอย่างนี้ กัมมธารยสมาส คือ นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัตติและวจนะเป็นอย่างเดียวกัน บทหนึ่งเป็นประธาน คือเป็นนามนาม บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ คือเป็นคุณนาม หรือเป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ส่วนทิคุสมาส คือกัมมธารยสมาสที่มีสังขยาอยู่ข้างหน้า ฯ

สตฺตาหํ เป็นสมาหารทิคุสมาส ตั้งวิเคราะห์ว่า สตฺต อหานิ สตฺตาหํ หรือตั้งวิเคราะห์ว่า สตฺต อหา สตฺตาหํ ฯ

มหาวีริโย (กุลปุตฺโต)เป็นฉัฏฐีตุลยาธิกรณพหุพพิหิสมาส ตั้งวิเคราะห์ว่า มหนฺตํ วีริยํ ยสฺสโส มหาวีริโย (กุลปุตฺโต) ฯ

๗. ชาตาทิตัทธิต มีปัจจัย ๓ ตัว ฯ คือ อิม, อิย, กิย ฯ

คพฺภินี (เทวี) ลง อี ปัจจัย ในตทัสสัตถิตัทธิต ตั้งวิเคราะห์ว่า คพฺโภ อสฺสา อตฺถีติ คพฺภินี (เทวี) ฯ

อาโรคฺยํ ลง ณฺย ปัจจัย ในภาวตัทธิต ตั้งวิเคราะห์ว่า อโรคสฺส ภาโว อาโรคฺยํ ฯ

สตฺตโม ลง ม ปัจจัย ในปูรณตัทธิต ตั้งวิเคราะห์ว่า สตฺตนฺนํ ปูรโณ สตฺตโม ฯ
